

„Erős valóság” néhány „hímes” szóval

Egyetemalapítónk, Pázmány Péter sokat idézett szavaira utal a cím: „Okos embereknek nem hímes szavak, hanem erős valóság tetszenek”. Mindezek szem előtt tartásával fogok neki Klinghammer István tanár úr, az Eötvös Loránd Tudományegyetem volt rektorának születésnapjára köszöntésébe, azzal, hogy laudációról lévén szó, azért a hímes szavakkal sem fukarkodhatok.

A címválasztás azonban nem csak az alábbi sorok kereteit hivatott megadni: utalás az ünnepelt által gyakran emlegetett pázmányi gondolatra, egyszersem arra a – sokunk számára igen kedves – jellemzőjére, hogy mondandóját át- meg átszövik olyan szólások, amelyek szinte védjegyévé váltak. Ezek a jellegzetes mondatok, a humor, amelyből gyakran fakadtak, sokunkat segítettek át nehéz időszakokon, előttünk magasodó akadályok leküzdése során. Ahogy most engem is, amikor annak a megtisztelő felkérésnek kívánok eleget tenni, hogy e kötetbe írjak. A felkérés ugyanis arra szól, hogy egy olyan tanulmányt, emlékezést adjak át, amely az ünnepelt egyetemi közéleti tevékenységéhez kapcsolódik, és amely az ünnepelt közéleti, egyetemvezetői tevékenységét állítja középpontba. Bár közel másfél évtizede ismerem Profeszor urat: együtt voltunk az Egyetemi Tanácsban, azután dolgoztam vele mint rektorhelyettessel, rektorral, a Gazdasági Tanács tagjával és legutóbbi időnkig elnökével, mégsem tudom a felkérést ekként teljesíteni. Ugyan igazán jól ismerem egyetemvezetői munkásságát, elismerem érdemeit, de ő számomra soha sem elsősor-

ban egyetemvezető. Ő számomra mindig is elsődlegesen Ember, aki élete egyes szakaszaiban vezető (is) volt.

Ezért amikor emlékezni kell arra a másfél évtizedre, amikor láthattam egyetemvezetőként tevékenykedni, eszembe jut számos olyan emlék, jelenet, amelyben a vezető előtt mindig ott volt az Ember. Egy ember azokkal a tulajdonságokkal, amelyek őt Emberré tették. Empátiájával, szerénységével, közvetlenségével, humorával, vagy éppen az Egyetem iránti szenvedélyes elkötelezettségével.

Klinghammer István olyasvalaki, aki – függetlenül az általa éppen betöltött pozíciótól – soha nem felejtette el, hogy a nehéz élethelyzetekben mennyit számít akár néhány vigasztaló szó, akár a konkrét segítség, még akkor is, ha az illető fejében meg sem fordult, hogy épp ő nyújtson segítő kezet.

Apróság, de több mint tíz év távlatából sem halványult el az emlék, amikor egyszer, talán már megválasztott rektorként, kérésére késő estig bent kellett maradnom. Nem is tudom, hogy vettem rá a bátorságot – nyilván ez is már közvetlenségének hatása volt –, de egyszerűen megkérdeztem: ha már így elbánt velem, nem vinne haza?

Rá jellemzően, a világ legtermészetesebb módján közölte, hogy természetesen. Így felkerekedtünk, és az ELTE rektora szinte az otthonától teljesen ellenkező irányba, jó nagyot kerülve hazafuvarozott. Talán nem is maga a gesztus, ami megragadt bennem, hanem az a természetesség, hogy még csak a másodperc tört részére sem suhant át rajta, hogy akár kellemetlenül érintené, akár terhére lenne a dolog. Biztos mástól is kaphat az ember ilyen szívessé-

get, de a segítőkészsége ennél sokkal kevésbé szokványos dolgokban is megnyilvánult. Álljon most erre is itt egy példa!

Még a diplomám sem vettem át, amikor invitálására az ELTE Rectori Hivatal kötelékébe szegődtem. Ez idő tájt egyetemi tanulmányaim sikeres befejezése, alma materemben történő munkakezdésem feletti örömet beárnyékolta édesanyám betegsége és az ahhoz kapcsolódó bonyodalmak, köztük a sokak számára talán jelentéktelennek tűnő probléma, hogy kutyánk – az addig róla reggeltől estig gondoskodó gazdi kórházi kezelése miatt – egész napra egyedül maradt volna, miközben ehhez nem szokott hozzá.

Ezt akkor elmeséltem az Egyetem akkori általános rektorhelyettesének, de csakis azért, mert látta rajtam, hogy valami nyomaszt, és kedvesen „kihúzta belőlem”. Segítő válaszát olyan természetességgel adta elő, mintha semmi különös nem lenne abban, hogy az egyetemen pályakezdőként frissen munkát vállaló fiatalember a kutyájával jár a Hivatalba dolgozni. Megoldási javaslatát természetesen megrökönyödve fogadtam, mire elmesélte, hogy egy német partneregyetemünk rektoránál járva megdicsérte annak életmű dobermann szobrát, mire a „szobor” ásított egyet. Így – folytatta Tanár úr – legalább az ELTE is dicsekedhetne egy saját ebbel. Majd a rá jellemző humorral hozzátette, hogy az éppen folyó intézményi integrációs eljárást lebonyolító Egyetemi Előkészítő Testület hatékonyságát nagyban növelné, ha egy kutya is felügyelné a munkát.

Ezt követően a Szerb utcai épület teljes portaszolgálatának kiadta, hogy én kutyával járhatok be. Így vált Zsuzsi vizsla – ha csak egy rövid időre is – az Eötvös Loránd Tudományegyetem hivatalos kutyájává.

Klinghammer István olyan ember, aki – bármilyen tisztségben is járt éppen el – mindig megmaradt annak a szerény, közvetlen, jóvialis embernek, aki azelőtt volt, hogy karrierje felfelé ívelt volna.

Jól emlékszem arra a füledt kora nyári napra, mikor a Műegyetemen egy kuratóriumi ülés végeztével jelentősegteljesen rám nézett, hogy valami fontosról kíván beszélni. Egy év volt hátra második rektori ciklusából, így sejtettem, hogy a jövőről kíván velem beszélgetni. A számomra igencsak megtisztelő diskurzusra minden pátosz, ünnepélyes keret nélkül került sor.

Egyszerűen félreültünk a félhomályos folyosón két hanyagul odatett székre. Miközben körülöttünk műszaki egyetemisták jöttek-mentek, az ELTE rektora egy bicegő lábú széken ülve vázolta számomra, miképpen is képzelem az utódlását, milyen vezetői csapatot javasolna. És ennek során kért fel arra is, hogy az egy év múlva esedékes főtitkárválasztásra nyújtsak be pályázatot.

Talán mások az ember számára az életben ritkán adódó fontos eseményeket sokkal ünnepélyesebbnek képzelem el, nekem azonban ez így is életem egyik legmeghatározóbb élménye marad. Nem csupán a bejelentés megtisztelő volta miatt. Hanem annak baráti, közvetlen hangulatának köszönhetően.

Nem azt éreztem, hogy egy egyetemvezető felkér egy potenciális vezetőt. Valójában egy atyai jóbarát fordult hozzám, aki a köztünk lévő meghitt viszonyt, a majd' egy évtizedes ismeretséget pecsételte meg ezzel.

Úgy gondolom – ítélje meg bárhogy is egyetemvezető tevékenységét – senkinek nincs kétsége afelől, hogy Klinghammer Tanár

úr nemcsak mindig szem előtt tartotta az ELTE érdekeit, hanem kifejezetten szenvedélyesen elkötelezett az egyetem iránt.

Nyilván mindenki, aki kicsit is nyomon követte pályafutását, számos történetet tud erről mesélni. Az egyetem jövője, fejlődése a legapróbb részletekig érdekelt, a legegyszerűbb takarítási gond (vagy éppen a Loránd név helytelen írása) éppúgy felborzolta kedélyeit, mint a milliárdos beruházásokkal összefüggő problémák.

Számomra az egyik legjellegzetesebb jelenet, amikor az Egyetemi Tanács egy különösen kritikus kérdést vitatott meg. Az egyetemes fellépésre – mint annyiszor máskor – ezúttal is égető szükség volt. A kínálkozó megoldás azonban nem mindenkiből váltott ki osztatlan lelkesedést. Arra már nem emlékszem, hogy a határozattervezet megfogalmazása, esetleg a megoldáshoz választott eszköz váltotta-e ki a vitát, de a legfőbb egyetemi testület tagjai hosszasan gyötörték egymást. Rektor úr türelme egyszer csak elfogyott, és szabályosan szózatot intézve a tagokhoz, rábírta őket, hogy határozzanak végre, még hozzá előterjesztését támogatva. Meg is született a döntés – szinte egyhangú szavazáson. Szinte, mert egyik jeles professzorunk nemmel szavazott. Őt nem sikerült meggyőzni.

Klinghammer rektor úr ekkor irgalmatlanul leteremtette az illetőt, aki keményen kikérte magának, hogy demokratikus jogainak gyakorlását ilyenén formában kérjék számon rajta.

A jelenet valóban sajtáságos volt, mégsem akadt egyetlen ember sem a teremben, akinek csak megfordult volna a fejében, hogy itt valamiféle hatalmi túlzásról, ne adj’ isten rektori önkényről van szó. Mindenki tudta, hogy Klinghammer István olyan szenvedélyesen szereti az Eötvös Loránd Tudományegyetemet, annyira a javát akarja, hogy ilyenkor minden gátat átszakít.

Egy ilyen kötetben talán tárgyilagos írásokra számít az olvasó. A tárgyilagossághoz távolságra van szükség. Számomra azonban túl közel áll az Ünnepelet ahhoz, hogy a rideg tényekből induljak ki. Büszke vagyok rá, és egyben megtisztelő számomra, hogy atyai barátként tekinthetek rá, ezért köszöntése részemről talán túl személyesre sikerült.

Remélem azonban, hogy ezáltal sikerült az Emberből egy kicsit bemutatni. Azokat a vonásokat megvilágítani, amelyek azonban nemcsak emberi volta szempontjából hangsúlyozandók, hanem azok alapvetően meghatározták egyetemvezetői tevékenységét. Ugyanis hiszem, hogy egy jó vezető emberi, empatikus, közvetlen, humoros és szenvedélyesen szereti azt, amit csinál.

Klinghammer István ezért nagyszerű ember, és ezért volt az ELTE kimagasló rektora.

Tanár Úr, Isten éltesen még nagyon soká!

Rónay Zoltán